

Chapter 4

पण्डिता रमाबाई

अभ्यासः

प्रश्न : 1 : एकपदेन उत्तरत

(क) 'पण्डिता' 'सरस्वती' इति उपाधिभ्यां का विभूषिता ?

उत्तर :
रमाबाई।

(ख) रमा कुतः संस्कृतशिक्षा प्राप्तवती ?

उत्तर :
स्वमातुः।

(ग) रमाबाई केन सह विवाहम् अकरोत् ?

उत्तर :
विपिनबिहारीदासेन।

(घ) कासां शिक्षायै रमाबाई स्वकीयं जीवनम् अर्पितवती ?

उत्तर :
नारीणाम्।

(ड) रमाबाई उच्चशिक्षार्थं कुत्र अगच्छत् ?

उत्तर :

इंग्लैण्डदेशम्।।

प्रश्न : 2 :रेखांकितपदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत

(क) रमायाः पिता समाजस्य प्रतारणाम् असहत्।

(ख) पत्युः मरणानन्तरं रमाबाई महाराष्ट्रं प्रत्यागच्छत्।

(ग) रमाबाई मुम्बईनगरे 'शारदा-सदनम्' अस्थापयत्।

(घ) 1922 तमे ख्रिष्टाब्दे रमाबाई-महोदयायाः निधनम् अभवत्।

(ड) स्त्रियः शिक्षां लभन्ते स्म।

उत्तर :

(प्रश्ननिर्माणम्)

(क) कस्याः पिता समाजस्यप्रतारणाम् असहत् ?

(ख) कस्य मरणानन्तरं रमाबाई महाराष्ट्रं प्रत्यागच्छत् ?

(ग) रमाबाई कस्मिन् नगरे 'शारदा-सदनम्' अस्थापयत्।

(घ) 1922 तमे ख्रिष्टाब्दे कस्याः निधनम् अभवत् ।

(ङ) का: शिक्षा लभन्ते स्म ?

प्रश्न : 3 :प्रश्नानामुत्तराणि लिखत

(क) रमाबाई किमर्थम् आन्दोलनं प्रारब्धवती ?

उत्तर :

रमाबाई बालिकानां स्त्रीणां च कृते संस्कृतस्य वेदशास्त्रादिकस्य च शिक्षायै आन्दोलनं प्रारब्धवती।।

(ख) निःसहायाः स्त्रियः आश्रमे किं लभन्ते स्म ?

उत्तर :

निःसहायाः स्त्रियः आश्रमे मुद्रण-टङ्कण काष्ठकलादीनां प्रशिक्षणं लभन्ते स्म।

(ग) कस्मिन् विषये रमाबाई-महोदयायाः योगदानम् अस्ति ?

उत्तर :

स्त्रीशिक्षायाम्, समाजसेवायाम् लेखनक्षेत्रे च रमाबाईमहोदयायाः योगदानम् अस्ति।

(घ) केन रचनाद्वयेन रमाबाई प्रशंसिता वर्तते ?

उत्तर :

‘स्त्रीधर्मनीति’ ‘हाईकास्ट हिन्दू विमेन’ इति रचनाद्वयेन रमाबाई प्रशंसिता वर्तते।

Class 7 Sanskrit

प्रश्न 4: अधोलिखितानां पदानां निर्देशानुसारं पदपरिचयं लिखत

पदानि	मूलशब्दः	लिङ्गम्	विभक्तिः	वचनम्
यथा—वेदानाम्	वेद	पुंलिङ्गम्	षष्ठी	बहुवचनम्
पिता
शिक्षायै
कन्याः
पद्भ्याम्
मनोरमया

उत्तरः

पदानि	मूलशब्दः	लिङ्गम्	विभक्तिः	वचनम्
पिता	पितृ	पुंलिङ्गम्	प्रथमा	एकवचनम्
शिक्षायै	शिक्षा	स्त्रीलिङ्गम्	चतुर्थी	एकवचनम्
कन्याः	कन्या	स्त्रीलिङ्गम्	प्रथमा	बहुवचनम्
पद्भ्याम्	पद	पुंलिङ्गम्	तृतीया	द्विवचनम्
मनोरमया	मनोरमा	स्त्रीलिङ्गम्	तृतीया	एकवचनम्।

प्रश्न 5: अधोलिखितानां धातूनां लकार पुरुष वचनञ्च लिखत

	धातुः	लकारः	पुरुषः	वचनम्
यथा—आसीत्	अस्	लङ्	प्रथमपुरुषः	एकवचनम्
कुर्वन्ति
आगच्छत्
निवसन्ति
गमिष्यति
अकरोत्

उत्तरः

	धातुः	लकारः	पुरुषः	वचनम्
कुर्वन्ति	कृ	लट्	प्रथमपुरुषः	बहुवचनम्
आगच्छत्	आ + √गम्	लङ्	प्रथमपुरुषः	एकवचनम्
निवसन्ति	नि + √वस्	लट्	प्रथमपुरुषः	बहुवचनम्
गमिष्यति	गम्	लृट्	प्रथमपुरुषः	एकवचनम्
अकरोत्	कृ	लङ्	प्रथमपुरुषः	एकवचनम्

प्रश्न 6: अधोलिखितानि वाक्यानि घटनाक्रमानुसारं लिखत

(क) रमाबाई-महोदयायाः विपिनबिहारीदासेन सह विवाहः अभवत्।

(ख) 1858 तमे ख्रिष्टाब्दे रमाबाई जन्म अलभत ।

(ग) सा उच्चशिक्षार्थम् इंग्लैण्डदेशं गतवती।

(घ) 1922 तमे ख्रिष्टाब्दे रमाबाई-महोदयायाः निधनम् अभवत्।

(ङ) सा मुम्बईनगरे शारदा-सदनम् अस्थापयत्।

(च) सा स्वमातुः संस्कृतशिक्षा प्राप्तवती।

उत्तरः

(घटनाक्रमानुसारं वाक्यानि)

1. (ख) 1858 तमे ख्रिष्टाब्दे रमाबाई जन्म अलभत।
2. (च) सा स्वमातुः संस्कृतशिक्षा प्राप्तवती।
3. (क) रमाबाई-महोदयायाः विपिनबिहारीदासेन सह विवाहः अभवत्।
4. (ग) सा उच्चशिक्षार्थम् इंग्लैण्डदेशं गतवती।
5. (ङ) सा मुम्बईनगरे शारदा-सदनम् अस्थापयत्।
6. (घ) 1922 तमे ख्रिष्टाब्दे रमाबाई-महोदयायाः निधनम् अभवत्

बहुविकल्पी प्रश्न

(i) 'पण्डिता' 'सरस्वती' इति उपाधिभ्यां का विभूषिता ?

- (A) रमाबाई
- (B) विद्याबाई
- (C) योधाबाई
- (D) लक्ष्मीबाई।

उत्तर:

- (A) रमाबाई

(ii) रमा कुतः संस्कृतशिक्षा प्राप्तवती ?

- (A) शिक्षकात्
- (B) अध्यापकात्
- (C) पितुः
- (D) मातुः॥

उत्तर:

- (D) मातुः॥

(iii) रमाबाई केन सह विवाहम् अकरोत् ?

(A) विपिनेन

(B) दासेन.

(C) बिहारेण

(D) विपिनबिहारीदासेन।

उत्तर:

(D) विपिनबिहारीदासेन।

(iv) कासां शिक्षायै रमाबाई स्वकीयं जीवनम् अर्पितवती ?

(A) युवकानाम्

(B) बालकानाम्

(C) नारीणाम्

(D) प्रौढानाम्।

उत्तर:

(C) नारीणाम्

(v) रमाबाई उच्चशिक्षार्थं कुत्र अगच्छत् ?

(A) भारतदेशम्

(B) इंग्लैण्डदेशम्

(C) बांग्लादेशम्

(D) नेपालदेशम्।

उत्तरः

(B) इंग्लैण्डदेशम्

(vi) कस्याः पिता समाजस्य प्रतारणाम् असहत ?

(A) रमायाः

(B) विद्यायाः

(C) मनोरमायाः

(D) सुविधायाः।

उत्तरः

(A) रमायाः

(vii) कस्य मरणानन्तरं रमाबाई महाराष्ट्र प्रत्यागच्छत् ?

(A) पितुः

(B) भ्रातुः

(C) मातुः

(D) पत्युः

उत्तरः

(D) पत्युः

(viii) रमाबाई कस्मिन् नगरे 'शारदा-सदनम्' अस्थापयत् ?

(A) दिल्लीनगरे

(B) यमुनानगरे

(C) मुम्बईनगरे

(D) कोलकातानगरे।

उत्तरः

(C) मुम्बईनगरे

(ix) 1922 तमे ख्रिष्टाब्दे कस्याः निधनम् अभवत् ?

(A) विपिनबिहारीदासस्य

(B) रमायाः

(C) सरस्वत्याः

(D) मनोरमायाः।

उत्तरः

(B) रमायाः

(x) काः शिक्षां लभन्ते स्म ?

(A) स्त्रियः

(B) बालकाः

(C) वृद्धाः

(D) युवकाः।

उत्तरः

(A) स्त्रियः